

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת תרומה
(שקלים)

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 379)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת תרומה - שקלים התשפ"ה

"שולחנו של אדם מכפר"

א. "ועשית שלחן עצי שטים, אמתים ארכו ואמה רחבו, ואמה וחצי קמתו. וצפית אתו זהב טהור, ועשית לו זר זהב סביב. ועשית לו מסגרת טפח סביב, ועשית זר זהב למסגרתו סביב. ועשית לו ארבע טבעות זהב, ונתת את הטבעות על ארבע הפאות אשר לארבע רגליו. לעצמות המסגרת תהיין הטבעות, לבתים לבדים, לשאת את השלחן", (שמות, כה', כג' - כז').

"וינדבר יהוה אל משה, לאמר. כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם, ונתנו איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם, ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם. זה יתנו, כל העבר על הפקדים, מחצית השקל בשקל הקדש, עשרים גרה השקל, מחצית השקל, תרומה ליהוה. כל העבר על הפקדים, מבן עשרים שנה ומעלה, יתנו תרומת יהוה. העשיר לא ירבה, והדל לא ימעיט, ממחצית השקל, לתת את תרומת יהוה, לכפר על נפשתיכם", ("פרשת שקלים". שמות, ל', יא' - טו').

ב. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹, "ועשית שלחן עצי שטים, אמתים ארכו ואמה רחבו, ואמה וחצי קמתו", כתב רבינו בחיי זיע"א:

"כבר נתבאר, כי הארנו צורך גדול היה להיות לוחות העדות מונחים בתוכו, והכפורת גם כן הוא הפסוי אשר עליו ... והכרובים שהיו מן הכפורת להורות על מציאות המלאכים,

אבל השלחן מה היה משמש?

ומה צורך היה במשכן ובמקדש לעשות בהם שלחן?

ועל דרך הפשט -

הוצרך השלחן בבית ה', בלחם אשר עליו, להיות שורש דבר שתחול הברכה בו,

¹ שמות, כה' - כג'.

והלחם אשר עליו, היה נאכל לכהנים משרתי המקדש, והיה מספיק לרבים מהם
מעט ממנו,

וכעניין שאמרו רבותינו ז"ל² : כל כהן שהיה מגיעו כפול היה שבע.

ועל כן, נקרא 'שלחן', שהקדוש ברוך הוא שולח ברכתו בלחם שעליו,

ומשם הברכה משתלח בכל המזונות, ויבא שובע לכל העולם.

והברכה הזו, היתה יש מיש,

כמעשה הנביאים וברכתם, שהיתה יש מיש, כי אין להם כח לעשות יש מאין,

והעד לזה: אלישע, בעניין 'אסוד שמן'³. גם אליהו, בעניין 'כד הקמח'⁴,

אבל בריאת יש מאין, אין העניין מסור ביד בשר ודם, ולא מצאנו זה אחר
הבריאה, כי אם בבריאת עולם במעשה ה' כי נורא הוא".

וכעין זה, כתב אדונינו הרמב"ן זיע"א⁵ :

"וכן השלחן בלחם הפנים, בו תחול הברכה, וממנו יבוא השובע לכל ישראל".

ויעויין עוד בדברי ה"זוהר הקדוש"⁶ :

"פתח רבי ייסא, ואמר⁷, 'ועשית שלחן עצי שטים וגו'.

שלחן דא, איהו קיימא לגו במשכנא,

וברכתא דלעילא שריא עליה, ומניה נפיק מזונא לכל עלמא.

ושלחן דא, לא אצטריך למהוי בריקניא, אפילו רגעא חדא,

אלא, למהוי עליה מזונא, דהא ברכתא לא אשתכח על אתר ריקניא.

² יומא, לט' ע"א.

³ מלכים ב', ד' - ב'.

⁴ מלכים א', יז' - טז'.

⁵ שמות, כה' - כד'.

⁶ בפרשתו, דף קנג' ע"ב.

⁷ שמות, כה' - כד'.

ובגין כך, אצטריך למהני עליה נהמא תדיר, דלהני תדיר ברכתא עלאה משתכחא
ביה,

ומגו ההוא שלחן, נפקי ברקאן ומזוני לכל שאר פתורי דעלמא, דאתברקאן בגיניה
”⁸.

ג. במסכת ברכות⁹, למדנו:

”ואמר רב יהודה -

שלושה דברים, המאריך בהן, מאריכין ימיו ושנותיו של אדם,
המאריך בתפילתו, והמאריך על שולחנו, והמאריך בבית הכסא.”
וביארה הגמרא¹⁰:

”והמאריך על שולחנו, דלמא אתי עניא ויהיב ליה¹¹,

דכתיב¹², 'הַמְזַבֵּחַ עֵץ, שְׁלוֹשׁ אַמּוֹת גְּבוּהָ', וכתיב¹³, 'וַיִּדְבֹּר אֵלַי זֶה הַשְּׁלֶחַן, אֲשֶׁר
לִפְנֵי ה'.”

⁸ ותרגום דבריו הקדושים:

פתח רבי יוסא, ואמר (שמות, כה' - כד'), 'ועשית שלחן עצי שטים וגו'.

השלחן הזה, הוא עומד לתוך המשכן,

והברכה שלמעלה שורה עליו, וממנו יוצא מזון לכל העולם.

ושלחן זה, לא צריך להיות בריקנות, אפלו רגע אחד,

אלא, שיהיה עליו מזון, שהרי הברכה לא נמצאת במקום ריק.

ולכן, צריך להיות עליו תמיד לחם, שתהיה תמיד ברכה עליונה נמצאת בו,

ומתוך אותו שלחן, יוצאות ברכות ומזונות לכל שאר שלחנות העולם, שמתברכים בגללו.

⁹ נד' ע"ב.

¹⁰ נה' ע"א.

¹¹ היינו:

שמה יבוא עני על שולחנו, ומתוך כך יתן לו לסעודתו.

¹² יחזקאל, מא' - כב'.

פתח בַּמִּזְבֵּחַ וסיים בַּשֶּׁלֶחַן?

רבי יוחנן ורבי אלעזר, דאמרי תרוייהו -

כל זמן שבית המקדש קיים, מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו".

והנה, במסכת אבות ¹⁴, למדנו:

"רבי שמעון אומר -

שְׁלֹשָׁה שָׁאֲכָלוּ עַל שֶׁלֶחַן אֶחָד, וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה, כָּאֵלוּ אֲכָלוּ מִזְבְּחֵי מִתִּים,

שֶׁנֶּאֱמַר ¹⁵, 'כִּי כָל שֶׁלַחֲנוֹת מָלְאוּ קִיָּא צָאָה בְּלִי מְקוֹם'.

אֲבָל שְׁלֹשָׁה שָׁאֲכָלוּ עַל שֶׁלֶחַן אֶחָד, וְאָמְרוּ עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה, כָּאֵלוּ אֲכָלוּ מִשְׁלַחֲנוֹ שֶׁל מְקוֹם בְּרוּךְ הוּא,

שֶׁנֶּאֱמַר ¹⁶, 'וַיִּדְבֹּר אֵלַי זֶה הַשֶּׁלֶחַן, אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' ' ' .

ונתקשה בזה המהרש"א זיע"א ¹⁷:

דהנה, מדברי רבותינו ז"ל במסכת ברכות ¹⁸, משמע, שעיקר מעלת שולחנו של אדם בזמן הזה, הוא מחמת ישיבתו על השולחן וציפייתו לעני,

ומאידך, מדברי רבותינו ז"ל במסכת אבות ¹⁹, משמע, שעיקר מעלת שולחנו של אדם בזמן הזה, הוא מחמת אמירת דברי תורה,

¹³ יחזקאל, מא' - כב'.

¹⁴ פרק ג' משנה ג'.

¹⁵ ישעיה, כח' - ח'.

¹⁶ יחזקאל, מא' - כב'.

¹⁷ מנחות, צז' ע"א,

בחידושי אגדות.

¹⁸ נה' ע"א.

¹⁹ פרק ג' משנה ג'.

והפלא בזה, הוא, ששניהם מקרא אחד דרשו ²⁰, "וַיִּדְבֹּר אֵלַי זֶה הַשְּׁלָחַן, אֲשֶׁר
לִפְנֵי ה'".

ובדבריהם ז"ל, יש לעיין:

א. מפני מה, נאמר "והמאריך על שולחנו" ²¹, ולא נאמר "והמאריך
בסעודתו"?

ב. מה הוא עניין "שולחנו של אדם מכפר" ²² ?

ג. בזמן הזה, ששולחנו של האדם מכפר כמזבח ²³, יש לעיין, האם הוא מְדַבֵּר
בעניין מזבח הפנימי - מזבח הקטורת, או שמא בעניין מזבח החיצון - אשר בו
היו מקריבים את הקרבנות?

ד. מפני מה, נאמר "שְׁלֹשָׁה שָׁאֲכָלוּ עַל שְׁלָחַן אֶחָד" ²⁴, והלא, הוא הדין אפילו
באחד?

ה. על מאמר הכתוב בפרשתן ²⁵, "וְעֵשִׂיתָ שְׁלָחַן עֲצֵי שִׁטִּים, אֲמָתִים אָרְכּוֹ
וְאֵמָה רָחְבּוֹ, וְאֵמָה נְחָצִי קִמְתּוֹ", כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ²⁶ :

"גם נודע, כי בזמן שבית המקדש קיים, היה לנו שתי מבחות,

שהוא, פנימי להקריב קטורת, וחיצון לקרבנות עולות ותמידין ומוספין.

ולכן, הורה לנו רבינו הרש"ש ז"ל, שכל אדם יהיה נזהר ללמוד על שולחנו בתוך
הסעודה, פרשת הקטורת ופרק איזהו מקומן, שהוא במקום שני מזבחות
הנזכרים".

²⁰ יחזקאל, מא' - כב'.

²¹ ברכות, נד' ע"ב.

²² ברכות, נה' ע"א.

²³ ברכות נה' ע"א.

²⁴ אבות, פרק ג' משנה ג'.

²⁵ שמות, כה' - כג'.

²⁶ בספרו הקדוש "עוד יוסף חי" דרשות.

והנה, בדבריו הקדושים, הרווחנו, ששולחנו של אדם המכפר כמזבח, עוסק ב-ב' המזבחות, ולהלן יתבאר בזה בסייעתא דשמיא.

ה. על מאמר הכתובים בפרשת "אמור" ²⁷, וַיֵּצֵא בֶן אֵשָׁה יִשְׂרָאֵלִית, וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי, בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּנָּצוּ בַּמִּחָנָה - בֶּן הַיִּשְׂרָאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי. וַיִּקָּב בֶּן הָאֵשָׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם, וַיִּקְלָל, וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה, וְשֵׁם אָמוֹ שְׁלֶמִית בַּת דְּבָרִי לְמִטָּה דָן, פִּירַשׁ בְּזֶה רִשְׁיִי הַקָּדוֹשׁ ²⁸ :

" וַיֵּצֵא בֶן אֵשָׁה יִשְׂרָאֵלִית - מֵהֵיכָן יָצָא? ...

רבי ברכיה אומר, מפרשה שלמעלה יצא,

לגלג ואמר ²⁹, 'בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעֲרֹכְנוּ',

דרך המלך, לאכול פת חמה בכל יום, שמא פת צוננת של תשעה ימים ³⁰, בתמיה?".

ובעניין זה, נתקשה הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א ³¹ :

²⁷ ויקרא, כד', י' - יא'.

²⁸ ומקור דבריו, הם בדברי רבותינו ז"ל במדרש (ויקרא רבה, פרשה לב', ג').

²⁹ ויקרא, כד' - ח'.

³⁰ והנה, בדבר זה, יש ליתן את הדעת, עד כמה גדול הוא כוחה של ליצנות,

שכן, לחם הפנים היה נשאר בחמימותו ובטריותו ביומו האחרון, בדיוק כאשר היה ביומו הראשון.

וכפי שנאמר בספר שמואל (א', כא' - ז'):

"וַיִּתֵּן לוֹ הַכֹּהֵן קֹדֶשׁ, כִּי לֹא הָיָה שֵׁם לֶחֶם כִּי אִם לֶחֶם הַפָּנִים הַמְּוֹסְרִים מִלִּפְנֵי יְהוָה, לְשׁוֹם לֶחֶם חֵם בְּיוֹם הַלֵּקְחוֹ",

ודרשו בזה רבותינו ז"ל (יומא, כא' ע"א):

שבלחם הפנים, היה נעשה נס גדול, של "סילוקו כסידורו",

וכפי שפירש בזה רש"י הקדוש: "כשמסלקין אותו, עדיין הוא חם".

ובהמשך דברי רבותינו ז"ל, מצינו שם (יומא, כא' ע"ב):

"מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים, ואומרים להם, ראו חיבתכם לפני המקום, שסילוקו כסידורו".

"הלוא אין הלחם נקרב על גבי המזבח, רק הכהנים אוכלין אותן?
ועוד, הלוא סילוקו כסידורו, שנאמר ³², 'לָשׂוּם לֶחֶם חֶם בְּיֹם הַלִּקְחוֹ',
ורחוק לומר, שלא שמע מזה ³³?
ועוד, איהו מה איכפת ליה בזה?"
וביאר בזה רבינו זיע"א:
"ונראה, דהנה יש לדקדק, בפרשת נרות המנורה ³⁴ ולחם הפנים ³⁵ הכתובין כאן,
מה עבדתיהו בכאן, אחר פרשיות שבת ³⁶ והמועדות ³⁷.
ונראה, דהנה, נרות המנורה רומזים לחכמה, ומנורה בדרום - שכל הרוצה
להחכים ידרים ³⁸,
וכתיב ³⁹, 'הִתְחַכְמָה תְּחִיָּה בְּעֲלִיָּה', ובכן, נרות המנורה מושכין חיים לעולם.
ושולחן, ממנו בא שובע לכל ישראל, כמו שכתב הרמב"ן ⁴⁰.
ומזבח הקטורת, שהוא ממוצע בין שניהם,
נראה, שממנו בא שפע בנים,
כמו שכתב הפרדס ⁴¹, שמהמידה הממוצעת תלויים בנים.

³¹ בספרו הקדוש "שם משואל", (פרשת "אמור", שנת תרפב').

³² שמואל א', כא' - ז'.

³³ ועיין עוד, מה שכתבנו בזה בהערה בתחילת אות זו.

³⁴ ויקרא, כד', א' - ד'.

³⁵ ויקרא, כד', ה' - ט'.

³⁶ ויקרא, כג', א' - ג'.

³⁷ ויקרא, כג', ד' - מד'.

³⁸ בבא בתרא, כה' ע"ב.

³⁹ קהלת, ז' - יב'.

⁴⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

אם כן, שלושה כלים אלו, מושכים לישראל שפע - בני חיי ומזוני ⁴².

ונראה, שלעומתם ג' מועדות -

בפסח, זוכין ישראל להשפעת מזוני, ועל כן, נידון בפסח על התבואה ⁴³,

והטעם יש לומר, שישראל זכו לכך, משום דכתיב ⁴⁴, 'לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה', ולא השגיוחו מאין יהיו להם מזונות במדבר, אלא סמכו על השם
יתברך, ועליו השליכו יהבם,

על כן, לעומת זה, בזמן הזה, זוכין אז להשפעת מזונות מהשם יתברך, למעלה
מסדר הטבע, כמו אז שזכו לִמְנוֹן לחם מן השמים.

בשבועות, זוכין לשפע חיים, כמו אז שזכו למתן תורה שהיא חיים ⁴⁵,

וזהו, שבעצרת על פירות האילן ⁴⁶,

ורמז יש בו, 'כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׁדֶה, מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאַתָּה לֹא תִכְרֹת' ⁴⁷.

בסוכות, זוכין לשפע בְּנֵי ⁴⁸,

כי סוכות דוגמת המקדש, ועליו נרמז ⁴⁹, 'הִבְיֵאֲנִי הַמֶּלֶךְ הַדָּרִי, נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה
בְּךָ' - זה סוכות זמן שמחתנו,

⁴¹ המיוחס לרש"י הקדוש.

⁴² וכתב רבינו זיע"א:

ועיין ליקוטי תורה להאריז"ל, פרשת תרומה.

⁴³ ראש השנה, טז' ע"א.

⁴⁴ ירמיה, ב' - ב'.

⁴⁵ וכמאמר ז"ל במסכת אבות (פ"ו מ"ז):

"גְּדוֹלַת תּוֹרָה, שֶׁהִיא נֹתֶנֶת חַיִּים לְעֹשֶׂיהָ, בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא."

⁴⁶ ראש השנה, טז' ע"א.

⁴⁷ על פי מאמר הכתוב בספר דברים, כ' - יט'.

⁴⁸ היינו:

בנים.

וברש"י⁵⁰, בפסוק⁵¹, 'אֶף עֲרִשְׁנוּ רַעֲנָנָה' - המקדש קרוי מִטָּה, שנאמר ביואש⁵²,
בְּחֶדֶר הַמִּטּוֹת אשר בבית ה', על שהם פריין ורביין של ישראל,
וזהו, ובחג נידונין על המים⁵³, רומז למיין דוכרין ומיין נוקבין,
וידוע מעניין שמיני עצרת, והדברים עתיקין.

ולעומת שלושתן, הוא שבת -

כמו שכתב מהר"ל, ששבת הוא כשלושתן יחד,

ועל כן, זוכין בו נמי, לבני חיי ומזוני.

בְּנֵי, הם בְּנֵי שַׁבָּת, כדכתב בזוהר הקדוש,

וידוע הרמז בדברי האריז"ל, בראשי תיבות⁵⁴, 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת'⁵⁵,

ובאבן עזרא^{56 57}, ששבת מוסיף כוח בתולדות.

חיי, כמו שאנו אומרים טועמיה חיים זכו,

⁴⁹ שיר השירים, א' - ד'.

⁵⁰ רבינו זיע"א, העתיק כאן את לשונו של רש"י הקדוש, בפסוק דלהלן.

⁵¹ שיר השירים, א' - טז'.

⁵² דברי הימים ב', כב' - יא'.

⁵³ ראש השנה, טז' ע"א.

⁵⁴ שמות, לא' - טז'.

⁵⁵ יעויין מה שכתב בזה רבינו ה"כף החיים" זיע"א (או"ח, סימן רפ', סק"ב):

שראשי התיבות, של מאמר הכתוב (שמות, לא' - טז'), 'וְשִׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת',

הינם, "ביאה",

ללמדך, שיש לשמור ביאה זו של שבת.

⁵⁶ בראשית, ב' - ג'.

⁵⁷ וזה לשונו הקדוש:

"פירוש ברכה, תוספות טובה,

וביום הזה, תתחדש בגופות דמות כוח בתולדות ובנשמות, כוח ההכרח והשכל".

וידוע, ששבת הוא קודש⁵⁸, שהוא בחכמה⁵⁹ - וכתוב⁶⁰, 'הַחֲכָמָה תִּחְיֶה בְּעֶלְיָה'.

מזוני, שמיניה שתא יומין מתברכין⁶¹.

ולפי האמור, יש ליתן הטעם על סמיכת פרשיות נרות⁶² ולחם הפנים⁶³ לפרשת שבת⁶⁴ ומועדים⁶⁵ -

שכולם מרמזים, לשפע בני חיי ומזוני.

ומזבח הקטורת שאינו נזכר בכאן⁶⁶, יש לומר, שנכלל עם הנרות,

כאומרם ז"ל⁶⁷, בעידן הדלקה תהא מיקטר קטורת⁶⁸, והוא בחשאי,

על כן לא נזכר, אלא נרמז בחשאי".

ו. עוד כתב רבינו זיע"א:

"והנה, לחם הפנים, לא נעשה בו דבר, אלא בשבת -

⁵⁸ וכמאמר הכתוב (שמות, לא' - יד'):

"וַשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת, כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם, מִחֻלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת, כִּי כָל הָעֹשֶׂה בָּהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִקֶּרֶב עַמִּיהָ".

⁵⁹ ועיין עוד בזה, בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "בן יהוידע" (נדרים, פא' ע"א).

⁶⁰ קהלת, ז' - יב'.

⁶¹ כן כתב ה"זוהר הקדוש", בפרשת "יתרו", דף פח' ע"א וע"ב.

⁶² ויקרא, כד', א' - ד'.

⁶³ ויקרא, כד', ה' - ט'.

⁶⁴ ויקרא, כג', א' - ג'.

⁶⁵ ויקרא, כג', ד' - מד'.

⁶⁶ היינו:

בפרשתן.

⁶⁷ פסחים, נט' ע"א.

⁶⁸ היינו:

בזמן הדלקת הנרות, תהיה מקטיר את הקטורת.

כי באשר ממנו שובע, ועושר יוצא לעולם, כמו שכתב הרמב"ן⁶⁹ - שרומז לשולחן מלכים,

צריך שמירה יתירה מכוחות חיצונים, שלא יבוא לידי גסות הרוח, ובקשת התענוגים והתאוה,

וכמו שנאמר⁷⁰, 'פֶּן תֹּאכַל וְשָׂבַעְתָּ וְגו'.

ועל כן, לא נעשה בו דבר אלא בשבת, זמן סילוק כוחות החיצונים לנוקבא דתהומא רבא.

והנה, ידוע, ששפע הבא בשבת, אין בו שום אחיזה לאומות העולם,

וכמו⁷¹, 'גוי ששבת חייב מיתה',

כן נמי, בעניין השפע הבא מן השבת".

ועל פי זה, ביאר רבינו זיע"א:

"ומעתה יש לומר -

דזהו עניין בן איש מצרי, שמפרשה של מעלה יצא,

שבאשר נעשה בשבת⁷², אין לו ממנו כלום!

ולגלג ואמר, כי נוח שהיה נעשה בכל יום, שאז היה לו גם כן משפע זה!

וזהו עניין שבא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, ונדחה משם, ויצא מחוייב,

מזה עצמו הבין, שאין לו משפע הנמשך על ידי מעשה שבת כלום.

ויש לומר עוד -

⁶⁹ שמות, כה' - כד'.

⁷⁰ דברים, ח' - יב'.

⁷¹ סנהדרין, נח' ע"ב.

⁷² היינו:

לחם הפנים.

שאף על פי שנתגייר, מכל מקום, באשר אז שנדבק בתוך בני ישראל, חשב שהוא כאחד משבט דן,

והיה כעודר בנכסי הגר, וכסבור שהן שלו, דלא קנה, כבש"ס יבמות ⁷³, שאינו מתכווין לקנות,

כן גם זה, לא היתה לו כוונה להתגייר,

וגירות צריכה כוונה, כאומרם ז"ל ⁷⁴, אם אמר יודע אני, ואיני כדאי, מקבלין אותו,

אם כן, זה, גרע מגר דעלמא".

ז. על מאמר הכתוב בפרשת "קורח" ⁷⁵, "וַיִּקַּח קָרַח, בֶּן יִצְחָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי, וַדָּתוֹ וַאֲבִירָם בְּנֵי אֶלְיָאֵב, וְאֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן", כתב הגה"ק בעל "שם משמואל" זיע"א ⁷⁶:

⁷⁷ אמרו רבותינו ז"ל ⁷⁸, שלקח מקח רע לעצמו.

ובליקוטי התורה מהאר"י ז"ל, איתא, שנתעבר בו רוח קין, מצד הרע. ויש לפרש -

דהנה מצינו במדרש ⁷⁹, קין ראש להורגים,

ומשמע, שהיתה מהותו רציחה ביותר, והוא היה עיקרו של רציחה.

והנה, כבר אמרנו, שטעם הדבר, שנקראת רציחה בשם "שפיכת דמים", ואפילו חונקו שלא יצא ממנו דם,

⁷³ נב' ע"ב.

⁷⁴ יבמות, מז' ע"א.

⁷⁵ במדבר, טז' - א'.

⁷⁶ בפרשת "קורח", שנת תרעג'.

⁷⁷ דבריו הקדושים הובאו בכאן במעט שינויי לשון, ובהרחבת הדברים, למען ירוצו עיני הקורא בהם.

⁷⁸ סנהדרין, קט' ע"ב.

⁷⁹ פתיחתא דאסתר רבה.

וכמו שאמרו רבותינו ז"ל⁸⁰, על מאמר הכתוב⁸¹, "וְאָזְזָה אֶת דְּמָכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם",
 "להביא את החונק עצמו",
 שהטעם הוא, משום דאיתא ב-⁸²"עץ חיים" שרביעית דם שבאדם, הוא ממוצע
 בין גוף לנפש,
 והרוצח, המפריד בין גוף לנפש, הוא מסלק את החיבור,
 והוא היפוך ממהות הדם, ועל כן יאות לכנותו בשם "שפיכת דמים".
 והנה, קין, הוא מלשון קנין,
 וכמאמר הכתוב⁸³, "קִנִּיתִי אִישׁ אֶת ה'",
 וקין, חשב בעיני עצמו, כי הוא לבדו קנין בעולם, ואין זולתו,
 והוא, היפוך ממידת ההתכללות.
 כי עניין ההתכללות איש בזולתו, נצמח, כאשר רואה האדם את עצמו חסר,
 ואין לו השלמה, אלא על ידי זולתו.
 וקין, שראה את עצמו שהוא לבדו קנינו של העולם, ואפס זולתו, הוא היפוך
 מעניין ההתכללות.
 ועניין ההתכללות, הוא בכל דבר,
 באיש הפרטי, בין המוח ללב,
 ובאישים המתפרדים, לעשותם ככלל אחד וציבור אחד.
 וכן הוא עניין ההתכללות של עליונים ותחתונים, וגוף בנפש.
 ועל כן, היתה מהותו של קין, רציחה ושפיכות דמים,
 שהיא היפוך ממידת ההתכללות, של גוף ונפש, ושל עליונים ותחתונים.

⁸⁰ בראשית רבה, פרשה לד', ג'.

⁸¹ בראשית, ט' - ה'.

⁸² שער אבי"ע.

⁸³ בראשית, ד' - א'.

והנה, להיפוך מזה לגמרי, מן הקצה אל הקצה, היא מידתו של אהרון הכהן. שכן, קין, חשב בעיני עצמו, שהוא לבדו קנין בעולם, ואפס זולתו, ומאידך, על אהרון הכהן נאמר ⁸⁴, "מֵה הוּא כִּי תִלְיֵנוּ עָלָיו" - "וְנִחְנוּ מֶה" ⁸⁵. והנה, על מאמר הכתוב ⁸⁶, "וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה, וַיִּפֹּל עַל פָּנָיו", כתב הרמב"ן - אבל אהרון, במוסרו וקדושתו, היה כמחריש, ומודה שמעלת קורח גדולה ממעלתו, אבל הוא עושה כדבר משה, ומקיים גזירת מלך. והנה, מהותו של קין, היתה, רציחה ושפיכות דמים, שהוא היפוך ממידת ההתכללות. ומאידך, מהותו של אהרון הכהן, היתה "שלום", לעשות שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו, והניח דרגין שלו, שהיה איש מרכבה, והיה מתחבר עם כל אחד ואחד מישראל, "אוהב את הבריות, ומקרבן לתורה" ⁸⁷. על כן, כמו שֶׁקִין היה ראש לרוצחים ⁸⁸, להפריד בין העליונים לתחתונים, לעומתו היה אהרון הכהן, כהן גדול, לחבר עליונים ותחתונים, שהוא תכלית ההתכללות. ושורש הכל, שֶׁקִין היה קנין ויש בעיני עצמו, ואהרן היה שפל בעיני עצמו. וידועין דברי האר"י ז"ל - שמה שאמר משה רע"ה לאהרון הכהן ⁸⁹, "למה אתה בוש? - לכך נבחרת!",

⁸⁴ במדבר, טז' יא'.

⁸⁵ שמות, טז' - ז'.

⁸⁶ במדבר, טז' - ד'.

⁸⁷ אבות, פ"א מי"ב.

⁸⁸ פתיחתא דאסתר רבה.

היינו, "משום שאתה בוש - לכך נבחרת". והדבר כמבואר.

ח. עוד כתב רבינו זיע"א:

⁹⁰ דהנה, על מאמר הכתוב בפרשת "קורח" ⁹¹, "ויחר למשה מאד, ויאמר אל יהוה, אל תפן אל מנחתם, לא חמור אחד מהם נשאתי, ולא הרעתי את אחד מהם", דרשו רבותינו ז"ל ⁹² -

"היה צריך למקרא לומר, 'אל תפן אל עבודתם', מהו 'אל מנחתם'?

כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, יודע אני, שיש לאלו חלק באותה מנחה שהקריבו,

שנאמר ⁹³, 'מלבד עלת התמיד ומנחתה',

והיתה של כל ישראל קרבה ⁹⁴,

הואיל ופרשו אלו מבניך, אל תסתכל בחלקם,

תניחנו האש, ואל תאכלנה".

והנה, יש להבין -

למה באמת פרט משה רע"ה את עניין המנחה, יותר מכל הקרבנות,

והלא, לכאורה היה לו לומר, "אל עבודתם", והיה הכל בכלל?

⁸⁹ כן כתב רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב (ויקרא, ט' - ז'), "ויאמר משה אל אהרן, קרב אל המזבח, ועשה את חטאתך ואת עלתך, וכפר בעדך ובעד העם, ועשה את קרבן העם וכפר בעדם, כאשר צוה יהוה".

ומקור דבריו, הוא ב"תורת כהנים", (פרשת "שמיני").

⁹⁰ דבריו הקדושים הובאו בכאן במעט שינויי לשון, ובהרחבת הדברים, למען ירוצו עיני הקורא בהם.

⁹¹ במדבר, טז' - טו'.

⁹² במדבר רבה, פרשה יח', י'.

⁹³ במדבר, כט' - יט'.

⁹⁴ פירוש מהרז"ו:

"שיש לכולם חלק בקורבנות ציבור".

אלא, שדבר זה יובן, על פי מה שאמרנו במקום אחר ⁹⁵ -

שעניין "קרבן מנחה", היא לכפרת הנפש,

ואף שאין לנפש הצומחת שום השתוות לנפש האדם ⁹⁶, ואין שייך לומר בה ⁹⁷ -
"תבוא הנפש, ותכפר על הנפש", כמו שאנו אומרים בקרבן מבעלי חיים ⁹⁸,

והטעם הוא, מפני שיש בכוח ה-"צומח" את עניין ההתכללות, עיין שם באריכות.

ועל כן, קודם למתן תורה ולהקמת המשכן, שעוד לא זכו עם ישראל לעניין מידת
ההתכללות, שיהיו נקראים בשם "ציבור",

אלא, שהם היו כדרך "יחידים",

לא היה למנחה מן הצמחים, עניין בקרבנות.

ולא מצינו קודם מתן תורה, שום הקרבה מן הצמחים, אלא ביעקב אבינו ע"ה,

וכמאמר הכתוב ⁹⁹, "וַיִּצְקֵךָ עָלֶיךָ שֶׁמֶן",

וזה, מפני שיעקב אבינו ע"ה, היה כלול, וכפי שכתב בזוהר הקדוש ¹⁰⁰.

ומשעת מתן תורה ושעת הקמת המשכן ואילך, שעם ישראל זכו להתכללות
ציבורית,

⁹⁵ פרשת "שלח", (שנת תרעג', מאמר ה').

⁹⁶ היינו:

שאין שום חיבור וקשר, בין "נפש" הנמצאת ב-"צומח", לחלק ה-"נפש" של האדם.

⁹⁷ על מאמר הכתוב (ויקרא, יז' - יא'), "כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בָּדָם הוּא, וְאֲנִי נֹתְתִיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ, לְכַפֵּר עַל
נַפְשֵׁיכֶם, כִּי הַדָּם הוּא בְּנֶפֶשׁ יִכָּפֵר", כתב רש"י הקדוש:

" כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר - שֶׁל כָּל בְּרִיָּה, בָּדָם הִיא תְּלוּיָה,

וּלְפִיכֶךָ, נֹתְתִיו עַל הַמִּזְבֵּחַ, לְכַפֵּר עַל נֶפֶשׁ הָאָדָם.

תבוא נפש, ותכפר על הנפש".

⁹⁸ עיין מה שכתבנו בהערה הקודמת, מדברי רש"י הקדוש.

⁹⁹ בראשית, לה' - יד'.

¹⁰⁰ חלק א', דף עב' ע"ב.

היה עניין ההקרבה מצמחים נוהג בישראל, וקרבן ציבור טעון נְסָכִים, מפני שכל
עניין ההקרבה מצמחים נמשך מצד מעלת הציבור,
ועל כן, לשלימות הציבור טעונים נְסָכִים.

והנה, כאשר שבו המרגלים בתשובה, ושברו את ליבם לפני הבורא ית"ש, מצינו
בדברי רבותינו ז"ל¹⁰¹ -

"חרדו וישבו באבל, שנאמר¹⁰², "וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד" ...

באותה שעה, אמר לו הקדוש ברוך הוא,

משה, לך ורצה אותן עניים, שכבר יצא ליבם מעליהם.

אמר לפניו, רבונו של עולם, במה ארצם?

אמר לו, לך ורצם בדברי תורה".

והיינו -

שהם זכו לכך, שנתעוררה בקרבם מידת ההתכללות, שיש בפנימיותו של כל יחיד
מישראל,

וכל אחד מישראל, בכוחו לעורר את בחינת נקודת לבבו.

ועל כן, הטעין הבורא ית"ש, גם לקרבן יחיד "נְסָכִים",

שכן, לאחר שהוא התעורר בתשובה בהקרבת הקרבן,

ממילא נפתח סגור ליבו, ונתגלתה הנקודה הפנימית שבלבבו.

ומעתה, יובן היטב מאמרו של משה רע"ה¹⁰³, "אַל תִּפְּן אֶל מִנְחָתָם" -

שכן, הואיל ופירשו אלו מבניך, ואין בהם את מידת ההתכללות,

שוב אין להם עניין עם מנחות ונְסָכִים, ואפילו בקרבנות ציבור.

¹⁰¹ תנא דבי אליהו רבה, פרק כז'.

¹⁰² במדבר, יד' - לט'.

¹⁰³ במדבר, טז' - טו'.

ט. עוד כתב רבינו זיע"א :

¹⁰⁴ ולפי האמור, יובן, מה שמשה רע"ה, אמר לבחון באמצעות הקטורת,

והיינו, כי קטורת אינה קריבה ביחיד אלא בציבור,

ויש בה עשרה סממנים וחלבנה, שהיא כנגד פושעי ישראל ¹⁰⁵,

כי בהתכללות הציבור הנרמז בעשרה סממנים, נרצית גם החלבנה.

ואולי משום זה איתא בזוהר הקדוש בפרשת קורח ¹⁰⁶ -

"דָּהָא קְטֹרֶת בְּעֵי לְשׁוֹשְׁבֵינָא, לְאַתְקִטְרָא עַל יְדֵיהּ בְּכֻלָּא, וּלְאַתְקִשְׁרָא.

מֵאן שׁוֹשְׁבֵינָא?

דָּא כְּהֵנָּא" ¹⁰⁷.

כי אהרון הכהן, שהיה היפך ממידתו של קין, הוא המקשר את כללות ישראל, וכנ"ל.

והנה, קורח הלביש את עצמו בלבוש אוהב, לכלל כולו,

כאילו שהוא היה רוצה, שלכל אחד מעם ישראל תהיה מעלת כהן גדול,

"כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קְדָשִׁים" ¹⁰⁸.

¹⁰⁴ דבריו הקדושים הובאו בכאן במעט שינויי לשון, ובהרחבת הדברים, למען ירוצו עיני הקורא בהם.

¹⁰⁵ כריתות, ו' ע"ב:

"אמר רב שמעון חסידא, כל תענית שאין בה מפושעי ישראל, אינה תענית,

שהרי 'חלבנה' ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני קטורת".

¹⁰⁶ דף קעו' ע"ב.

¹⁰⁷ ותרגום דבריו הקדושים:

שהרי קטרת צריכה שושבין, להתקטר על ידו בכל ולהתקשר.

מי השושבין?

זֶה הכֹהֵן.

¹⁰⁸ במדבר, טז' - ג'.

וכמו שכתב הרמב"ן¹⁰⁹ -

כי קורח, היה מפתה לכל השבטים, לכבודם,

ורצה להחזיר העבודה לבכוריהם,

כאשר אמר¹¹⁰, 'כִּי כָל הָעֵדָה כָּלָם קִדְּשִׁים'.

ומשה, בחכמתו, גילה מצפון ליבו לכל העם

כי הוא, על כהונתו צועק. עד כאן לשונו.

ואם כן, יָפָה היא הבחינה בקטורת -

באשר הבחינה היא, מי הוא הקדוש, שראוי לחבר עליונים ותחתונים,

והוא, מי שיש בו את מידת ההתכללות הציבורית, כמו מידתו של אהרון הכהן,

אשר ראוי הוא לקטורת.

אבל קורח, שהוא לכבוד עצמו דורש,

וכמו כן, כל הפורשים מכלל ישראל, אשר את טובת עצמם בלבד דרשו,

וכלשון המדרש¹¹¹, "הוֹאִיל וּפָרְשׁוּ אֵלָיו מִבְּנֵיךָ, אֵל תִּסְתַּכֵּל בְּחִלְקָם"¹¹²,

אם כן, אין להם עניין עם מעשה הקטורת, ואף לא עם כהונה גדולה.

ומעתה, יובנו דברי האר"י ז"ל¹¹³, שנתעבר בקורח רוחו של קין מצד הרע שבו -

שכן, את מאמר הכתוב "וַיִּקַּח קָרַח"¹¹⁴, תירגם אונקלוס "וְאֶתְפָּלַג קָרַח",

והיינו, שבכך שהוא יצא לחלוק על משה רע"ה, ונחלק ליבו מתוך העדה, בחושבו

שהוא לבדו ראוי,

¹⁰⁹ במדבר, טז' - ז'.

¹¹⁰ במדבר, טז' - ג'.

¹¹¹ במדבר רבה, פרשה יח', י'.

¹¹² וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹¹³ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹¹⁴ במדבר, טז' - א'.

הרי זה, כעניין קין, וכנ"ל ¹¹⁵,
ודבר זה, הוא היפוך מידתו של אהרון הכהן, וממידת ההתכללות שהיתה בו,
וכנ"ל ¹¹⁶,
ולפיכך, משך עליו קורח, שיתעבר בו רוחו של קין, מן הצד הרע.
ובזה יש לפרש, מה שמשמע מדברי הזוהר הקדוש ¹¹⁷ -
שקורח היה, חולק על עניין השבת ¹¹⁸.

¹¹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹¹⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹¹⁷ דף קעו' ע"ב.

¹¹⁸ וזה לשון קודשו:

"קרח, אֲזִיל בְּמַחְלֻקָּתָא.

מאי מחלוקת?

פְּלוּגְתָּא.

פְּלוּגְתָּא, דְּלֵעִילָא וְתַתָּא.

וּמֵאֵן דְּבָעֵי לְאַפְלָגָא תְּקוּנָא דְּעֵלְמָא, יְתַאבִּיד מְכֻלָּהוּ עֵלְמִין.

מַחְלֻקָּתָא, פְּלוּגְתָּא דְּשָׁלוֹם.

וּמֵאֵן דְּפָלִיג עַל שְׁלוֹם, פָּלִיג עַל שְׂמָא קְדִישָׁא,

בְּגִין דְּשְׂמָא קְדִישָׁא, שְׁלוֹם אֲקָרִי.

תָּא חֲזִי, לִית עֵלְמָא קָאִים אֵלָא עַל שְׁלוֹם.

כֵּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵלְמָא, לֹא יְכִיל לְאַתְקִיִּימָא, עַד דְּאַתָּא וְשָׂרָא עֲלִיָּיהוּ שְׁלוֹם.

וּמֵאֵי הוּא?

שַׁבָּת.

דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּעֵלְאִי וְתַתָּאִי, וְכַדִּין אֲתַקִּיִּים עֵלְמָא.

וּמֵאֵן דְּפָלִיג עֲלִיהָ, יְתַאבִּיד מְעֵלְמָא.

צִלְפָּחֵד, פָּלִיג עַל שַׁבָּת, דְּהוּא מְקוּשָׁשׁ עֲצִים.

כי בשבת כתיב¹¹⁹, "וַיִּכְלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם",
ופירשנו במקום אחר: שלשון "וַיִּכְלּוּ", הוא מלשון "כלל",

ומאן אינון עצים?

אינון אילנין אחרנין, כדאמרן,

ואינון מלין דחול, וחול בקדש לא שרייא, דפליג על שלמא דעלמא.

ותרגום דבריו הקדושים:

קרח, הלק במחלקת.

מה זה מחלקת?

פלוגתא.

מחלקת, שלמעלה ולמטה.

ומי שרוצה לחלק תקון העולם, נאבד מכל העולמות.

מחלקת, היא מחלקת של השלום.

ומי שחולק על השלום, חולק על השם הקדוש,

משום ששם הקדוש, נקרא שלום.

בא וראה, אין העולם עומד אלא על שלום.

כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא יכל להתקיים ולעמד, עד שבא והשרה עליו שלום,

ומהו?

שבת.

שהיא שלום העליונים והתחתונים, ואז עמד והתקיים העולם.

ומי שחולק עליו, יאבד מהעולם.

צלפחד, חלק על שבת, שהיה מקושש עצים.

מי אותם עצים?

אותם עצים אחרים, כמו שאמרנו.

ואלו דברי חל, וחל בקדש לא שורה, שחלק על שלום שלמעלה.

¹¹⁹ בראשית, ב' - א'.

והיינו, שהשמים והארץ, והעליונים והתחתונים, נעשו ל-"כלל אחד".
ועל כן, שבת, הוא "רזא דאחד" ¹²⁰, והיא מביאה התאחדות והתקרבות בין אנשים.
והנה, על מאמר הכתוב ¹²¹, "יָמִים יֵצְרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם", דרשו רבותינו ז"ל ¹²² -
"זה יום השבת לישראל ... ונח בשביעי, נתרצה עם בניו ועם בני ביתו".
ועל כן, קורח שנתעברה בו רוחו הרעה של קין, שהוא היפוך ממידתה של השבת, נמשך לחלוק על שבת.
ולפי האמור, יש להבין, מפני מה נסמך עניינו של קורח לפרשת המרגלים -
והוא, על פי מה שאמרנו במקום אחר ¹²³, באריכות,
שפגם המרגלים, היה בַּכְנָסֶת ישראל, וּבְהַעֲדָר מִידֵת הַהִתְכַלְלוֹת,
והיה חטאם, כדמיון חטא בית שני, שהיה בו שנאת חנם ¹²⁴, וְעִנְשָׁם בַּחֲוִירָא.
וכדמיון זה, היה עניין קורח, שהיתה בו היפך ממידת ההתכללות, וכנ"ל ¹²⁵.
מה גם, שלדברי הרמב"ן ¹²⁶, שמעשה קרח היה אחר חטא המרגלים ¹²⁷,
וכן הוא ברש"י ¹²⁸ בשם המדרש ¹²⁹, שחושב זה לסירחון רביעי,

¹²⁰ "זוהר הקדוש", (פרשת "תרומה", דף קלה' ע"ב).

¹²¹ תהילים, קלט' - טז'.

¹²² תנא דבי אליהו רבה, פרשה א'.

¹²³ פרשת "שלח", (שנת תרעג', מאמר ה').

¹²⁴ יומא, ט' ע"ב.

¹²⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹²⁶ במדבר, טז' - א'.

¹²⁷ וזה לשון קודשו:

"אבל היה הדבר הזה במדבר פארן בקדש ברנע, אחר מעשה המרגלים".

¹²⁸ במדבר, טז' - ד'.

אם כן יש לומר, שכל עניין חטא קורח נמשך מפגם חטא המרגלים, שפגמו בכוח הכללי של כנסת ישראל.

והנה, ידוע, שמכל עבירה נברא מלאך משחית, כעניין העבירה,

ואותו מלאך, מושך את לב העושה, לעבירה זו ביותר.

וידוע מהספרים הקדושים, שהקטנים פוגמים את מחשבת הגדולים.

ומכיוון שקורח היה גדול שבשבט לוי, נפלו עליו הכוחות הרעים שנתהוו מפגם חטא המרגלים,

וקורח לא ידע להיזהר, ונלכד בשחיתותם, להיות נחלק על משה רע"ה,

וממילא, נתעברה בו רוחו של קין מצד הרע.

ודבר זה, הביאו להרשיע עוד יותר -

שכן, מצינו בדברי רבותינו ז"ל¹³⁰, שקורח כפר בתורה מן השמים.

וכמו ש'קין אמר'¹³¹, "לִית דִּין וְלִית דִּין",

כך במעשה קורח, רוחו של קין דיברה מתוך גרונו.

ועל כן, אין זְכָר בכתוב ולא בדרשות חז"ל, שבשביל שכפר בעיקר, לא יהיה לו חלק לעולם הבא,

וכמו שנפסק להלכה¹³², שהאומר אין תורה מן השמים - אין לו חלק לעולם הבא¹³³,

¹²⁹ במדבר רבה, פרשה יח', ו'.

¹³⁰ תלמוד ירושלמי, מסכת סנהדרין, פ"י ה"א.

¹³¹ תרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, בראשית, ד' - ח'.

¹³² סנהדרין, פ"י מ"א.

¹³³ וזה לשון המשנה:

"ואלו שאין להם חלק לעולם הבא, האומר אין תחית המתים מן התורה, ואין תורה מן השמים".

אלא אדרבא, נפסק להלכה ¹³⁴, שעדת קורח - יש להם חלק לעולם הבא, ועליהם התפללה חנה ¹³⁵ - "יִהְיֶה מִמִּיתָהּ וּמִחַיָּהּ, מוֹרִיד שְׂאוֹל וַיַּעֲלֵי" ¹³⁶,
כי לא ממנו היתה זאת, אלא שרוחו של קין דיברה מתוך גרונו, והוא היה כמוכרח.
וכל עונשו, היה אך ורק על ההתחלה, ושלא נתפייס תיכף ממשה רע"ה, וכמו שכתב בזוהר הקדוש ¹³⁷,

¹³⁴ סנהדרין, פ"י מ"ג.

¹³⁵ שמואל א', ב' - ו'.

¹³⁶ וזה לשון המשנה:

"עדת קרח אינה עתידה לעלות,

שנאמר (במדבר, טז - לג), 'וְתִכַּסּ עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ' - בעולם הזה, 'וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֱל' - לעולם הבא, דברי רבי עקיבא.

רבי אליעזר אומר, עליהם הוא אומר (שמואל א', ב' - ו'), ה' ממית ומחיה מוריד שאוֹל וַיַּעֲלֵי".

¹³⁷ במעשה קורח ועדתו, כתב ה"זוהר הקדוש" (דף קעז' ע"א):

"הא בר נש אזיל בהאי עלמא, ועביד עבידתוי, וחסטי קמי מאריה,

ההוא עובדא, תליא עליה, לשלמא ליה דינא,

הדא הוא דכתיב (איוב, לד' - יא'), 'כי פועל אדם ישלם לו', ההוא עובדא ישלם לו.

ועם כל דא, אם ישים אליו לבו' (איוב, לד' - יד'),

כיון דבר נש שוי לביה ורעותיה, לאתבא קמי מאריה,

קדין, 'אל אלהי הרוחות' (במדבר, טז - כב'), רוחו ונשמתו אליו יאסוף,

לאתצורא בצרורא דחיי, ולא שביק לנפשיה לבר, לאתדנא בדינא אחרא".

ותרגום דבריו הקדושים:

הרי אדם הולך בעולם הזה, ועושה מעשיו, וחוטא לפני רבונו,

אותו מעשה, תלוי עליו, לשלם לו דין,

זהו שכתוב (איוב, לד' - יא'), 'כי פעל אדם ישלם לו', אותו מעשה ישלם לו.

ועם כל זה, אם ישים אליו לבו' (איוב, לד' - יד'),

אבל על אחר כך, אין עליו עונש.

ו. ומעתה, תשכיל ותבין:

א. עניין "שְׁלֹשָׁה שְׁאֶכְלוּ עַל שֶׁלֶחֶן אֶחָד"¹³⁸, הוא כנגד אהרון הכהן ע"ה, שהיתה בו מידת ההתכללות¹³⁹, והיה כלול ב-ג' דרגין: כהן, לוי וישראל, והיינו, שבשעת האכילה, צריך האדם לנהוג במידתו של אהרון הכהן ע"ה.

וכאשר אין האדם מקיים זאת, אזי, שולחנו נחשב לזבחי מתים¹⁴⁰, שכן, הקטרת הקטורת עוצרת את המגיפה, בהיותה שייכת אל מידת ההתכללות¹⁴¹,

וכאשר לימוד התורה לא מתקיים על שולחנם, אזי, חורבן ומיתה באים לעולם. ברם, על ידי מידת ההתכללות, אף כשאננס שלושה, אלא רק בבחינת שלושה, אזי גדולה מעלתם עד למאוד¹⁴².

ב. דברי תורה, נקנים רק בחבורה¹⁴³, ובחברותא¹⁴⁴, והיינו מידת ההתכללות¹⁴⁵,

כיון שהאדם שם לבו ורצונו, לשוב לפני רבונו,

אז, 'אל אֱלֹהֵי הָרוּחַת' (במדבר, טז - כב'), רוחו ונשמתו אֵלֵינוּ יִאֲסֹף,

להִצָּרֵר בְּצִוּר הַחַיִּים, וְלֹא מִשְׁאִיר נִפְשׁוֹ בְּחוּץ לַהֲדוֹן בְּדִין אַחֵר.

¹³⁸ אבות, פרק ג' משנה ג'.

¹³⁹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ז'-ח'-ט'.

¹⁴⁰ אבות, פרק ג' משנה ג'.

¹⁴¹ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ח'-ט'.

¹⁴² ובזה תתיישב הקושיא ה-ד' שנתקשינו באות ג'.

¹⁴³ ברכות, סג' ע"ב.

¹⁴⁴ תענית, כג' ע"א.

¹⁴⁵ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ז'-ח'-ט'.

אשר נמצאת רק במי שמשלים את עצמו כמדבר¹⁴⁶, וכמים¹⁴⁷, והיינו מידת הענווה.

ולפיכך, בעת סעודתו, צריך האדם לומר דברי תורה על שולחנו,

שכן, באותה ההשעה, הרי הוא ככהן, אשר נאמר עליו¹⁴⁸, "כִּי שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דִעַת, וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ, כִּי מִלֶּאֱדָן יִהְיֶה צְבָאוֹת הוּא".

ג. כתב הגה"ק רבינו חיים חזן זיע"א^{149 150}:

שכפרת האדם בזמן הזה, תלויה בהיותו מאריך "על שולחנו"¹⁵¹, למרות שאינו מאריך "בסעודתו",

והיינו, שהוא רק יושב בשולחנו, ומצפה לעני,

ובמעשה זה, יוצר האדם האדם בעצמו הכנעה גדולה, בהיותו יושב שלא לצורך עצמו, כי אם לצורך זולתו¹⁵².

ולפיכך, שולחנו של האדם דומה למזבח, באשר כל תיקונו הוא כמעשה הקרבנות אשר היו נעשים בהכנעה גדולה¹⁵³,

ואף היו נעשים במידת ההתכללות, "כְּהִנִּים בְּעִבּוֹדָתָם, וְלוֹיִם בְּדוֹכָנָם, וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם".

¹⁴⁶ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

¹⁴⁷ תענית, ז' ע"א.

¹⁴⁸ מלאכי, ב' - ז'.

¹⁴⁹ בספרו הקדוש "שנות חיים", (פרשת "פקודי", דף קד' ע"א).

¹⁵⁰ זקנו של הגה"ק רבי רפאל יוסף חזן זיע"א בעל "חקרי לב", שהיה סבו של הגה"ק רבינו חיים פלאג' זיע"א.

¹⁵¹ ברכות, נה' ע"א.

וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹⁵² ובזה תתיישב הקושיא ה-א' שנתקשינו באות ג'.

¹⁵³ וכפי שכתב אדונינו הרמב"ן זיע"א, בהקדמתו לספר "ויקרא".

וממילא, הוא דומה למזבח החיצון, אשר עליו היו מקריבים את הקרבנות, ואף הוא דומה למזבח הקטורת, שהיה שורש מידת ההתכללות¹⁵⁴.

ד. ועל פי זה, תתיישב קושיית המהרש"א זיע"א¹⁵⁵, שכן, לעולם צריך האדם שיהיה על שולחנו גם תורה וגם חסד, כאחד, בהיות שורש אחד להם, והיא מידת ההכנעה, אשר שורשה מידת ההתכללות. ובהעדר תורה על שולחנו, נחשב השולחן לזבחי מתים¹⁵⁶,

שכן, תכלית קיום הזבחים, הם רק בעניין "זבחי אלהים רוח נשפּרה, לב נשפּר ונדבּה אלהים לא תבּזה"¹⁵⁷.

וכאשר מתקיים צדקה וחסד על שולחנו, מתקיים הפסוק¹⁵⁸, "והיה מעשה הצדקה שלום, ועבדת הצדקה השקט ובטח עד עולם", ואזי, שולחנו מכפר עליו, בבחינת "שלמים", "שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים"¹⁵⁹,

והוא הדין בכאן, ששולחנו של האדם עושה שלום, "בין העני, ובין הסועד, ובין הקדוש ברוך הוא".

ה. ומשכך, "שולחנו של אדם"¹⁶⁰, נקרא בשם זה, שכן, הגימטריא של מילה "אדם", עולה למניין 45, וכמניין מילת "מה", המרמזת על עניין הענווה, וכמאמר הכתוב "ונחננו מה"¹⁶¹, הנאמר בעניין משה רע"ה ואהרן הכהן ע"ה - שורש מידת ההתכללות.

¹⁵⁴ ובזה תתיישב הקושיא ה-ג' שנתקשינו באות ג'.

¹⁵⁵ וכדלעיל באות ג'.

¹⁵⁶ אבות, פרק ג' משנה ג'.

¹⁵⁷ תהילים, נא' - יט'.

¹⁵⁸ ישעיה, לב' - יז'.

¹⁵⁹ לשון קודשו של רש"י הקדוש, (ויקרא, ג' - א').

¹⁶⁰ ברכות, נה' ע"א.

כי רק על ידי הבנה שכזאת, זוכה האדם לתורה ולצדקה, ושולחנו מכפר עליו כמו
ב' המזבחות¹⁶².

ומעתה, תשכיל ותבין, את סוד "מחצית השקל":

מצוות "מחצית השקל", נתקנה בעניין חצי, בכדי שלא תזוח דעתו של האדם
עליו, ובכך יזכור שאינו "שלם" אלא "חצי".

והנה, מידותיו של השולחן, היו מידות שלמות לאורכו ולרוחבו, אך במידות גובהו
היו מידות שבורות,

וזאת, בכדי להורות לאדם, שאם הוא רוצה להתגדל באמצעות שולחנו שיכפר
בעדו,

הרי הוא צריך לזכות למידתו של אהרון הכהן ע"ה, מידת ההתכללות, ובכך הוא
יהיה בבחינת "מידות שלמות",

וכמו כן, הרי הוא צריך לזכות למידתו של אהרון הכהן ע"ה, מידת הענווה, ובכך
הוא יהיה בבחינת "מידות שבורות", וכעניין "לב נשָׁבֵר"¹⁶³.

ומעתה, תשכיל ותבין:

הנה, עיקר הברכה הבא מן השולחן, באה על ידי השבת, שאז אין אחיזה לחיצונים¹⁶⁴,

והנה, יום השבת הוא זמן של מידת ההתכללות¹⁶⁵, ויום השבת הוא מספירת
המלכות¹⁶⁶ - אשר "לית ליה מגרמיה מידי".

והן הם ב' העניינים שנתבארו לעיל, תורה וחסד -

¹⁶¹ שמות, טז' - ז'.

¹⁶² ובזה תתיישב הקושיא ה-ב' שנתקשינו באות ג'.

¹⁶³ תהילים, נא' - יט'.

¹⁶⁴ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ה'-ו'.

¹⁶⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

¹⁶⁶ "זוהר הקדוש", (דף רנה' ע"ב).

שכן, שבת קודש ניתנה לעם ישראל בשביל שיעסקו בה בדברי תורה ¹⁶⁷,
ובשבת קודש, גבאי צדקה מחוייבים לתת צדקה לעניים ¹⁶⁸, ואף הנשים נהגו
לתת צדקה לעניים קודם הדלקת נרות ¹⁶⁹ - וכמו שמקובל מדברי רבינו האר"י
הקדוש זיע"א ¹⁷⁰, ובפרט בערב שבת קודש "פרשת שקלים" ¹⁷¹.
ועל ידי כך, באה הברכה אל שולחנו של האדם.
זאת תורת העול"ה:
שולחנו של האדם מכפר עליו, בתנאי שיעשה עצמו בבחינת "אדם", והיינו
שינהיג את עצמו במידת הענווה
וכאשר הוא נעשה בבחינת "אדם", ועוסק על שולחנו בדברי התורה הקדושה,
הרי הוא נכלל בכלל מידתו של אהרון הכהן ע"ה - מידת ההתכללות.
ובפרט, כאשר הוא זוכה ומזכה לעניים הסובבים אותו.
ואזי, מלבד הכפרה אשר הוא מכפר על עצמו, הוא זוכה לשפע גדול, ומיגו דזכי
לנפשיה זכי נמי לחבריה ¹⁷².
והן הם דברי רבותינו ז"ל ¹⁷³:

¹⁶⁷ תלמוד ירושלמי, מסכת שבת, פרק ט' הלכה ג'.

¹⁶⁸ מסכת פאה, פרק ח' משנה ז', ובפירוש הרע"ב שם.

רמב"ם, פרק ט' מהלכות מתנות עניים הלכה ג'.

שולחן ערוך, (חלק יו"ד, סימן רנו, סעיף א').

¹⁶⁹ "בן איש חי", (שנה ב', הקדמה לפרשת "נח". שנה ב', פרשת "לך לך", אות ו').

"כף החיים", (או"ח, סימן רסג', סעיף קטן לד').

¹⁷⁰ "זר זהב", (לובלין תרס', פרק א' סעיף ו').

¹⁷¹ כן כתב הגה"ק רבינו חיים פלאג'י זיע"א, (בספרו הקדוש "מועד לכל חי", פרק לא' אות ב'), משם ספר
"מעשה הצדקה" (דף קכט', אות מה):

"בערב שבת שקלים, יפריש כו' פרוטות לצדקה, כמניין שם הוי"ה ברוך הוא".

¹⁷² בבא מציעא, ח' ע"א, ט' ע"ב.

"הרוצה שיתקיימו נכסיו, יטע בהן אדר,

שנאמר ¹⁷⁴, **'אָדיר בַּמְרוֹס ה' ' "**

ויעויין בפירוש רבינו חננאל, שפירש בזה:

"כלומר, יעשה מהן צדקה, חשובה לפני ה' במרוס",

ויעויין מה שכתבו הגה"ק בעל "בני יששכר" זיע"א ¹⁷⁵, והגה"ק רבינו צדוק הכהן זיע"א מלובלין ¹⁷⁶:

שהגמרא הנ"ל, מדברת בעניין חודש "אדר".

והוא כעין המתבאר לעיל בעניין "תורה וחסד", **ובפרט שבחודש "אדר" עם ישראל קיימו וקיבלו עליהם את התורה מאהבה ¹⁷⁷.**

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

¹⁷³ ביצה, טו' ע"ב.

¹⁷⁴ תהילים, צג' - ד'.

¹⁷⁵ מאמר חודש אדר, א' ו-ד'.

¹⁷⁶ בספרו הקדוש "מחשבות חרוץ", (אות ז').

¹⁷⁷ שבת, פח' ע"א.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד